

กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (ตอนที่ 1)

รศ.วิฑูรย์ รุ่งเรืองผล

คงเป็นเรื่องน่าเสียดายไม่น้อยหากภาวการณ์นำเข้าในตลาดส่งออกของไทยได้ลดลงภายใต้ข้อตกลง FTA แต่สินค้าไทยก็ยังไม่สามารถส่งออกไปขายยังตลาดเหล่านั้นได้ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการที่สินค้าไทยถูกกีดกันด้วยมาตรฐานสินค้าหรือมาตรฐานการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งเราได้เคยนำเสนอไปแล้วบางส่วนในคอลัมน์นี้ ในวันนี้ เราจะมาพูดถึงปัญหาของสินค้าไทยที่ผลิตได้ตามมาตรฐานทุกประการแต่ก็ยังไม่สามารถใช้สิทธิภาษีลดพิเศษภายใต้ FTA ต่างๆได้ เนื่องจากติดปัญหาเรื่องการพิสูจน์แหล่งกำเนิดของสินค้า

ข้อกำหนดเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้าถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์ของสินค้านอก FTA มาใช้ประโยชน์จากอัตราภาษีลดพิเศษรวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่นๆที่จำกัดไว้ให้เฉพาะกับสินค้าจากประเทศในกลุ่ม FTA เท่านั้น และยังใช้เป็นเครื่องยืนยันว่าสินค้าที่จะใช้สิทธิเป็นสินค้าจากประเทศใน FTA จริง

หลักเกณฑ์กำหนดแหล่งกำเนิด

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์แหล่งกำเนิดสินค้าสามารถแบ่งได้เป็น 3 เกณฑ์กว้างๆ สินค้าบางประเภทหากผ่านเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งก็ถือว่าได้แหล่งกำเนิดสินค้าแล้ว แต่บางสินค้าจะต้องผ่านเกณฑ์มากกว่า 1 ข้อขึ้นไป และเกณฑ์ในความตกลง FTA แต่ละฉบับยังแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย ขึ้นอยู่กับประเทศที่ไทยทำ FTA และชนิดของสินค้า หลักเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่

1. กฎการใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด (Wholly Obtained: WO) สินค้าใดจะผ่านกฎนี้ได้ จะต้องผ่านกระบวนการผลิตในประเทศเดียวโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศนั้นทั้งหมด เช่น ผักผลไม้ที่เก็บเกี่ยวได้ในประเทศใด ประเทศนั้นก็ถือเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ส่วนมากการกำหนดเกณฑ์แบบ WO จะใช้กับสินค้าทางการเกษตร สัตว์มีชีวิต และสินแร่
2. กฎการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation: ST) การพิจารณาว่าสินค้าใดถูกแปรสภาพไปอย่างเพียงพอสามารถดูได้จาก
 - 2.1) สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงทิศทางศุลกากร ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับ แต่ที่พบเห็นได้บ่อยมี 3 ระดับได้แก่

การเปลี่ยนตอน (Change of Tariff Chapter: CC)	เช่น สับประรดสด (ตอนที่ 8 ของพิกัดศุลกากร) เปลี่ยนเป็น น้ำสับประรด (ตอนที่ 20)
การเปลี่ยนประเภท (Change of Tariff Heading: CTH)	เช่น นำเข้า รังไหม (พิกัด 5001) มาสงเป็น ด้ายไหม (พิกัด 5004)
การเปลี่ยนประเภทพิกัดย่อย (Change of Tariff Subheading: CTSH)	เช่น เยื่อไม้สนไม่ฟอก (พิกัด 4703.11) เปลี่ยนเป็น เยื่อไม้สนฟอกแล้ว (พิกัด 4703.21)

นอกจากนี้ ยังมี การเปลี่ยนพิกัดอีก 2 ระดับ ได้แก่ การเปลี่ยนประเภทพิกัดที่แยกออกมา (Change of Tariff Split Heading: CTHS) และการเปลี่ยนประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมา (Change of Tariff Split Subheading: CTSHS) แต่ไม่พบเห็นบ่อยนัก

2.2) สินค้าได้ผ่านกระบวนการผลิตที่ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งหากกระบวนการผลิตที่สำคัญเกิดขึ้นในประเทศใด ประเทศนั้นจะถือเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าทันที ดังนั้น ในกรณี 2.1 และ 2.2 สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศไม่มีผลต่อแหล่งกำเนิดสินค้า สำคัญเพียงว่าเมื่อนำวัตถุดิบเข้ามาทำการผลิตแล้วเกิดการแปรสภาพอย่างเพียงพอหรือไม่

3. กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content: LC) เป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละตามราคา น้ำหนัก หรือมาตรวัดอื่นๆตามที่ได้ตกลงกัน โดยกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้า หรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นๆเป็นแหล่งกำเนิด เช่น ใน AFTA ที่กำหนดว่า สินค้าจะมีแหล่งกำเนิดจากอาเซียนถ้ามีส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตมาจากประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างน้อยร้อยละ 40 และกระบวนการผลิตขั้นสุดท้ายเกิดขึ้นภายในประเทศที่ส่งออก หรือผลิตภัณฑ์บางของไทยที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีภายใต้ FTA ไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) จะต้องผ่านกฎ CTHS และต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (ความตกลง TAFTA อนุญาตให้นำวัตถุดิบที่นำเข้าจากออสเตรเลียมาคำนวณเป็นวัตถุดิบในประเทศไทยได้ หรือที่เรียกว่าหลัก Regional Value Content) เป็นสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละ 40 ของน้ำหนักทั้งหมด เป็นต้น ทั้งนี้ ตามข้อตกลง WTO กฎสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศถือเป็นส่วนหนึ่งกฎการแปรสภาพอย่างเพียงพอ (ST) ในหัวข้อที่ 2 ข้างต้น

4. กฎการผลิตขั้นต่ำ (Minimal Operation/Process) อธิบายได้ว่า ประเทศที่นำเข้าสินค้าเพื่อส่งออกต่อไป โดยก่อนส่งออกอาจมีการปรับปรุงสภาพสำหรับการขนส่งอย่างง่าย เช่น บรรจุหีบห่อใหม่ ทำความสะอาด จำแนกเกรดสินค้า แบ่งประเภท หรือติดฉลาก จะไม่ถือว่าประเทศที่ทำ

กิจกรรมดังกล่าวเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้า ทั้งนี้ จะพบเห็นหลักเกณฑ์ข้อนี้ได้อย่างชัดเจนใน
ความตกลง FTA ไทย-อินเดีย

ขอขอบคุณ คุณนรพล วิริยะกุลกิจ เลขานุการคณะทำงาน FTA ไทย-สหรัฐฯ ของกรม
เจรจาการค้าระหว่างประเทศ ที่ส่งข้อมูลมาให้และ ช่วยผมอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจกลไกของการใช้
กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าได้ชัดเจนขึ้นครับ ฉบับหน้าเราจะมาคุยกันต่อเรื่องปัญหาในการขอ
ใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าและแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถปรับตัว
ได้อย่างทัน่วงที
